

Värdegrunds-sfi

Lärarkommentarer till elevhäften

Av Karin Håkanson, Linnea Martinsson,
Ulrika Haglund och Hanna Damber
Sfi-lärare på Folkuniversitetet

Folkuniversitetet är ett studieförbund grundat av universitet och studentkårer. Vår verksamhet omfattar folkbildning, skolor samt utbildning för organisationer och företag. Vi verkar för ett internationellt synsätt, pedagogisk förnyelse och ett nära samarbete med universiteten. Vi är fristående från politiska, religiösa, kommersiella och fackliga intressen.

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF från Folkuniversitetets webbplats folkuniversitetet.se/vardegrunds-sfi

© Folkuniversitetet 2019

Grafisk produktion: Hans Åkerskog

Göteborg 2019

Värdegrunds-sfi är ett samverkansprojekt mellan Göteborgs Stad och Folkuniversitetet. Projektet har drivits med medel från Göteborgs Stad Arbetsmarknad och Vuxenutbildning samt Jämlikt Göteborg.

Innehåll:

Inledande information om upplägget	4
Lärarkommentar till Elevhäfte 1	5
Lärarkommentar till Elevhäfte 2	6
Lärarkommentar till Elevhäfte 3	7
Lärarkommentar till Elevhäfte 4	8
Lärarkommentar till Elevhäfte 5	9
Lärarkommentar till Elevhäfte 6	10
Lärarkommentar till Elevhäfte 7	11
Lärarkommentar till Elevhäfte 8	12
Lärarkommentar till Elevhäfte 9	13
Lärarkommentar till Elevhäfte 10	14

Inledande information om upplägget

Vi i lärargruppen har producerat tio fristående temahäften, som vi arbetat med i två sfi D-klasser under projektet Värdegrunds-sfi. Inspiration till frågor och case kommer från eleverna själva, från lärarnas egna erfarenheter, från annat lektionsmaterial vi har inspirerats av, från nyheter och DO:s hemsida, bland annat. Vi har jobbat med språket för att förenkla det utan att förytliga intentionsdjupet, och det har fungerat bra med eleverna under projektet.

Inför de sex sista temalektionerna genomförde vi någon form av ”kartläggning” med eleverna inför temat. Det handlade i ett par fall om att eleverna fick formulera sig skriftligt kring någon fråga, eller rikta frågor till kommande inspiratör, och i tre fall använde vi temarubriken som utgångspunkt för en gemensam tankekarta på whiteboarden. Input från eleverna har gett oss uppslag till frågor att skicka till inspiratörerna, och ibland även gett oss idéer om vilka frågor och case vi tyckte var lämpliga att ta upp i diskussionsmaterialet (häftet).

Vi som lärargrupp har utvecklats under arbetets gång och efterhand tycker vi att vi lyckades bättre med att ställa så öppna frågor som möjligt – det vill säga frågor som inte förutsätter för mycket om den svarandes position. Varje lärare som använder materialet bör dock fundera vidare utifrån sin egen elevgrupp, och göra urval, tillägg och justeringar. Det är förstås också viktigt, i den mån frågor och case aktualiserar faktafrågor, att man som lärare tar reda på det man behöver i förväg. Vi har själva fått läsa på en hel del om definitioner, lagar, regler och praxis – och inspiratörerna har förstås varit viktiga när det gäller faktakunskaperna.

Ett dilemma är att det har blivit ett visst ”muslim-fokus” i delar av diskussionsmaterialet. Är det relevant? Vi lärare har diskuterat detta många gånger, och frågat oss när det är relevant och inte. Det är svårt att svara på om vi har lyckats hitta en bra balans. Någon icke muslimsk elev frågade varför vi diskuterar islam så mycket. Ett svar på det är att en majoritet av eleverna i klasserna är muslimer. Ett annat svar är att det svenska samhället är sekulärt, men samtidigt bärare av en rad kristna traditioner. Det är följaktligen troligt att det finns färre kultur- och praxiskrockar för en icke-religiös eller en kristen att möta här än för en muslim. Samtidigt är det oerhört viktigt att de lärare som arbetar med värdegrunds-sfi prövar om den egna förförståelsen och de egna fördomarna styr fokus. Genom samplanering och självkritiska frågor får man försöka mota den ollen i grind.

Häftena är skrivna direkt till eleverna, vilket kräver en kommentar till varje häfte. För att läsaren ska förstå syfte och upplägg med respektive tema finns samtliga dessa lärarkommentarer samlade här.

I kommentaren tar vi även upp vem/vilka ”inspiratörerna” var, och nämner kort vad de tog upp.

Lärarkommentar till Elevhäfte 1: Läroplanen, mänskliga rättigheter, Sveriges grundlag

Syftet med det första lektionstillfället var att introducera Värdegrunds-sfi och motivera varför vi ska jobba med detta, prata om mänskliga rättigheter och grundlagen och beskriva arbetsgången med tio tillfällen och tio teman.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Vi inledde med att förklara vad läroplanen är, och på vilket sätt den ger skolor i uppgift att arbeta med värdegrundsfrågor.

Därefter fick eleverna läsa och diskutera FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna i förenklad form, och relatera dem till sina erfarenheter i Sverige och sina hemländer.

Vi läste och förklarade det väsentliga innehållet i den svenska grundlagen.

Eleverna fick i smågrupper (bikupa) pröva två "dilemman", där olika värden står på spel och behöver formuleras och diskuteras: "Parkeringsvakten" och "Mannen som inte ville äta griskött" (Dessa två dilemman är fritt omformulerade efter Seroy Ghazarian, integrationssamordnare och jämlikhetssamordnare på Göteborgs Stads intraservice, som använde dem med lärarna på APT i maj 2018).

DISKUSSIONER I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummet började vi med att titta på "värderingskartan" (World Values Survey) projicerad på whiteboarden, där Sverige har en relativt sett extremt progressiv position. Vi diskuterade vad de olika axlarna betyder och vad de mer konkret kan tänkas handla om. Vi tittade var länder som eleverna kommer ifrån finns placerade på kartan, och var länder som inte fanns representerade på kartan skulle kunna tänkas ligga. Eleverna fick även fundera över var de skulle placera sig själva (personligen) på kartan. Texten i rutorna vid kartans axlar har vi lärare formulerat för att underlätta förståelsen av kartan. Intresset för kartan var stort, och skulle kunna ägnas mer tid och även nyanseras och problematiseras mer än vi hann med.

Därefter fick eleverna i form av "5-hörnsövningar" och "2-hörnsövningar" ta ställning till ett antal påståenden ur den enkät som legat till grund för "värderingskartan". Efter varje gång eleverna positionerat sig, ställde vi frågor om hur eleven motiverar sin placering, till någon eller några elever i varje hörn. Syftet med övningen var dels att visa eleverna vilken typ av frågor som ligger bakom värderingskartan, dels att tillsammans erfara hur lika eller olika vi i klassrummet tar ställning. Det var också en "uppvärmning" i värderingsövningar där eleven ännu inte måste diskutera och motivera så utförligt muntligt. Lärarna deltog själva i övningen.

Lärarkommentar till Elevhäfte 2: Arbetsliv

Syftet med detta tillfälle var att eleverna skulle få kännedom om normer och förväntningar i olika situationer i arbetslivet, och möjlighet att diskutera dem.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Inspiratörer vid detta tillfälle var Nadja Charafi och Faduma Awil, jobbcoacher från Samjobb. De har båda mångårig erfarenhet av att stötta personer, och särskilt personer med utländsk bakgrund, i att komma ut i praktik eller arbete. De pratade även om "hemmafrurollen" och hur den kan se mycket olika ut i ett hemland (där man har ett socialt sammanhang omkring den) och i Sverige (där man kan finna sig ganska ensam och utsatt).

De problematiserade kring olika situationer från sin verksamhet och pratade om vikten av att visa intresse och självförtroende i en intervjusituation, samt visade genom rollspel hur det kan gå till. De pratade om hur föreställningar hos båda parter (arbetsgivare och arbetssökande) kan stå i vägen för en eventuell anställning, och gav exempel på problem och lösningar från sin yrkeserfarenhet.

DISKUSSIONER I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummen delades eleverna in i smågrupper (max fem i varje grupp), och fick diskutera lagstiftningen kring fördelning av föräldraledighet, regler kring klädkoder på jobbet, och en situation baserad på ett verkligt fall, kring den svenska normen att ta i hand. Frågorna aktualiserar såväl faktakunskaper (Hur är det? Hur tror ni att det är?) som åsikter och värderingar i förhållande till normer och regler.

Eleverna fick även diskutera olika yrken och fundera över i vilken mån de anser att de lämpar sig bäst för män eller kvinnor, eller om det saknar betydelse.

Lärarkommentar till Elevhäfte 3: Identitet

Idén till tema identitet kom från inspiratörerna själva vid ett planeringsmöte. Det var samma inspiratörer som för tema arbetsliv: Nadja Charafi och Faduma Awil från Samjobb. De menade utifrån sina dagliga möten med elever och arbetssökande på Samjobb, att känslan av att tillhöra flera kulturer och traditioner, kan vara både en tillgång och ett problem för många människor. Nadja och Faduma har dessutom egna erfarenheter av att ha tillhörighet i mer än en kultur (Nadja har ursprung i Marocko och Faduma är född i Somalia), och de ville gärna dela med sig av detta.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Inspiratörerna gav exempel både från sitt arbete och sin personliga erfarenhet, på situationer där man kan inta olika roller beroende på vilken kultur man för tillfället identifierar sig med. Ibland är man "svensk" ibland är man "marockan", ibland något annat. Huvudbudskapet var att man rymmer alla sina kulturer, men att man ofta blir identifierad av andra på ett förenklat sätt.

Genom att själva inte vara etniska svenskar kunde Nadja och Faduma spetsa till frågor och perspektiv på ett sätt som vi lärare inte hade kunnat göra. Det lockade ofta till igenkänning och skratt.

Avslutningsvis använde de liknelsen att ens identitet är som en "ryggsäck" man bär genom livet. Ur den tar man ibland bort något, samtidigt som man sparar och packar ner nya saker som man värderar högt. Det viktiga är att man vet varför man väljer att ta med sig vissa saker, och varför man väljer att ta bort vissa saker.

LEKTIONSDEL I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummen fick eleverna diskutera fem situationer, varav ett par berör möjliga känslor av främlingskap och hur man hanterar det; hur säger man ifrån och hur ber man om hjälp? Ett par berör vem man söker sig till i olika situationer – den som är lik eller olik, och varför? Och en situation berör en möjlig konflikt mellan nya livsval som kanske inte accepteras av ens familj. Denna situation (nr 4) kan tyckas förutsätta att föräldrarna i hemlandet misstycker om samboskap, men effekten i elevdiskussionerna blev snarare att det visade sig finnas stor bredd i svaren (ja/nej) som med motiveringarna visade att samboskap kan accepteras i många länder och familjer, att motiveringarna till ett nej såg olika ut, och att svaren inte var förutsägbara.

Eleverna fick även ta ställning till ett antal raka frågor, som delvis speglade vad inspiratörerna tagit upp – bland annat vad det innebär att vara "svensk", och vad de värdesätter och vill ha i sina "ryggsäckar". Samtalet kring deras "ryggsäckar" samlade vi gemensamt ihop i slutet, vilket blev väldigt positivt och intressant för alla.

Lärarkommentar till Elevhäfte 4: Familj, föräldraroller och barnuppfostran – i ett nytt land

Syftet med temat är att aktualisera frågor som berör familjen, i ett nytt land med delvis nya regler, lagar och normer och hur det påverkar främst föräldrarollen eftersom våra elever är vuxna och många är föräldrar. Vi var överens om att en viktig punkt att reda ut när det gäller elevernas kunskap om den svenska lagstiftningen, gäller omhändertagande av barn, och lagar som skyddar barn från att fara illa (psykisk eller fysiskt). Vi vet av erfarenhet att det finns många frågor om detta bland eleverna. För att erbjuda kunskap och tillfälle för eleverna att själva ställa frågor, bjöd vi in socialtjänsten. I övrigt ville vi att eleverna skulle ges möjlighet att diskutera olika situationer som kan uppstå för en invandrad barnfamilj, samt diskutera sina åsikter om barnuppfostran och familjehierarkier/familjedemokrati utifrån sina egna erfarenheter.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Inspiratör denna gång var Bettan Byvald och Sori Reif Abdali, socialarbetare på socialtjänsten i Angered, med mångårig erfarenhet av arbete med barn och familjer, inte minst av utländsk härkomst.

Stort fokus i föreläsningssdelen upptogs av frågan om hur, varför och under vilka omständigheter barn kan omhändertas av socialtjänsten och hur den processen kan se ut. Det handlade även om anmälningsplikten hos exempelvis förskola, skola, hälsovården och folktandvården, samt vilken typ av händelser som kan föranleda en orosanmälan till socialtjänsten. Med anledning av elevernas frågor handlade det också om vad som INTE är skäl för omhändertagande. Sist men inte minst pratade Bettan och Sori om socialtjänstens roll när det gäller att bistå och hjälpa familjer som av olika skäl har problem. Det kan gälla såväl barn som föräldrar i familjen som behöver stöd och hjälp.

LEKTIONSDEL I REPSPEKTIVE KLASSRUM

Eleverna fick i smågrupper diskutera tre ganska vardagliga situationer, som handlar om mötet med svenska familjetraditioner och vanor. Situationerna i sig ger viss information om några typiska svenska företeelser, vilket kan vara intressant för eleverna att utbyta erfarenheter kring. En viktig del i frågorna rör sig kring huruvida föräldrarna har ett ansvar för att underlätta barnens sociala kontakter, i situationer som kan vara nya för alla i familjen.

Sedan fortsätter samtalen med ett antal frågor som berör roller i familjen, familjedemokrati, konsekvenser och bestraffning, relationen mellan flickor och pojkar, och jämställdhet. Notera att vi använder ordet "straff", trots att vi i Sverige ofta hellre talar om "konsekvenser". Vi gör det huvudsakligen av språkförståelseskäl, men också för att ordet straff är ett starkt moraliskt begrepp som väcker djupare diskussioner.

Lärarkommentar till Elevhäfte 5: Att ha flera kulturer

Syftet med detta tema var att följa upp lektionstillfälle 3, som gick under rubriken Identitet, och hade väckt stort intresse och engagemang hos eleverna. Vi ville ta vara på det faktum att vi på skolan har många kollegor med bakgrund i olika länder och kulturer. Genom att bjuda in dem ville vi ge tillfälle till fördjupning och ytterligare diskussioner kring frågan om att ha tillhörighet i mer än en kultur. Vi ville också ge inspirerande exempel genom personer som har hittat sin roll och sitt sammanhang i Sverige.

Inför lektionstillfället fick eleverna veta att några av våra kollegor skulle komma, och de fick möjlighet att formulera några egna frågor till dem, som bifogades till häftet och ställdes till kollegorna under deras besök.

Vi lärare träffade kollegorna för ett samtal innan lektionstillfället och vi diskuterade då frågorna under rubriken "Frågor till våra gäster", för att få en bild av vad de ville ta upp och vad de tyckte var mest intressant att prata om. Utifrån detta samtal skapade vi en ordlista som vi infogade i häftet och som eleverna fick i förväg.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Inspiratörer var fem inbjudna lärare på skolan, varav en är modersmåslärare. De har bakgrund i vitt skilda länder. Lärarna fungerade som en panel och vi som moderatörer. Vi ställde ett antal frågor, som finns i häftet, men samtalet fick löpa på ganska spontant och alla frågor hanns därför inte med. Även några av elevfrågorna ställdes och de lärare i panelen som ville, besvarade dem.

I efterhand kan vi se att det hade räckt bra med tre inbjudna kollegor. Det hade gett mer utrymme för var och en att utveckla och fördjupa sina resonemang, och kanske gett oss tid att hinna med fler av elevernas frågor.

LEKTIONSDEL I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummet fick eleverna tid att skriva kort om vad de tyckte var mest intressant och vad de kände igen sig i, och sedan diskuterade vi detta tillsammans i klassen.

Därefter fick de i smågrupper diskutera två frågor som baserades på vad inspiratörerna hade pratat om, och en situation.

En uppenbar möjlighet är också att låta eleverna diskutera sina egna frågor till inspiratörerna. Vad skulle de själva svara? Vi hann dock inte med detta under lektionen.

Lärarkommentar till Elevhäfte 6: Den svenska skolan

Många av eleverna på sfi är föräldrar till barn som nu går i svensk förskola och skola, och många av dem kommer att bli det. Vi lärare tyckte att det vore värdefullt att bjuda in en representant för svensk skola, för att ge eleverna möjlighet att få veta mer om skolans uppdrag i samhället och om skolans förväntningar på dem som föräldrar, samt själva få ställa frågor om sådant som är viktigt eller obekant för dem. Vi fick tips om en rektor som har stort engagemang och intresse för just värdegrundsfrågor, samt flerårig erfarenheter av att möta invandrarfamiljer i sitt arbete. Hon heter Anna Koppfeldt Sandström och är rektor på Brunnsboskolan. Vi gjorde en gemensam tankekarta med eleverna kring rubriken "svensk skola", och skickade en del frågor till Anna utifrån denna.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Anna Koppfeldt Sandström berättade först ganska personligt om sin väg till rektorsyrket och varför yrket engagerar henne så starkt. Hon berättade om olika erfarenheter av möten med nyanlända svenska familjer, och diskuterade roll- och ansvarsfördelning mellan föräldrar och skola. Något som Anna valde att lyfta fram var att "skolan är till för eleverna" och att "det är barnens rätt som är mitt uppdrag". Hon pratade också en del om hur skolan kan agera när det blir konflikter mellan elever, och varför det kan vara viktigt att låta skolan ta hand om sådana konflikter. Hon berättade utifrån egna erfarenheter om föräldrar som kommit till skolan för att försvara sina barn, och varför det inte fungerat bra, varken för barnen själva eller för personalen. Samtidigt talade hon om hur man som förälder på andra sätt kan kommunicera med skolan om man upplever att ens barn har bekymmer.

LEKTIONSDEL I REPSPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummen fick eleverna börja med att diskutera skolämnen som finns i den svenska skolan, och göra jämförelser med sin egen skolgång i hemlandet. Det gav upphov till många intressanta samtal och tog en stor del av lektionstiden.

Därefter diskuterade de att normen i svensk skola är att inte könsseparera flickor och pojkar, även om det inte finns en lag som förbjuder det. Här tog många spontant upp sina egna erfarenheter av att gå i könsseparerade skolor eller klasser i samtalet, och vi fick ta del av deras tankar kring det. På samma sätt fick vi många olika berättelser om hur religionsundervisningen sett ut i deras skolor. En del elever ansåg inte att religion är ett viktigt skolämne överhuvudtaget, medan andra uttryckte hur viktigt det är för dem att människor de möter har kunskap om deras religion.

Pridefestivalen hade ganska nyligen ägt rum i Göteborg, och det var flera elever vars barn hade kommit hem från skoldagen med en liten regnbågsflagga. Därmed blev situationen de skulle diskutera placerad i ett väldigt aktuellt sammanhang.

Lärarkommentar till Elevhäfte 7: Kärlek, sex och relationer – olika sexualiteter

HBTQ-personers rättigheter och ställning i elevernas respektive hemländer ser mycket olika ut, och precis som i Sverige varierar också attityderna kring detta en hel del. Det är ett viktigt ämne inte minst eftersom vi långt ifrån har nått ända fram när det gäller acceptansen för HBTQ i det svenska samhället, trots likheten inför lagen.

Syftet med lektionstillfället var både att upplysa om svensk historia när det gäller utvecklingen av lagar inom sex och samlevnad, och att låta eleverna möta en person som har egen erfarenhet och en historia att berätta om kampen för HBTQ-personers jämlikhet. Inför besöket gjorde vi en "kartläggning" där eleverna individuellt fick svara skriftligt på några frågor. De flesta elever skrev att homosexuella diskrimineras i deras hemland, men de flesta trodde inte att det förekommer någon sådan diskriminering i Sverige. Bara ett par elever sade sig känna en homosexuell person. Som inspiratör denna gång bjöd vi in Ardeshir Bibakabadi, som är verksamhetsledare på föreningen Homan Göteborg, en organisation som arbetar för HBTQ-personers lika rättigheter och även mot hedersrelaterat våld. De vänder sig särskilt till invandrare.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Ardeshir berättade förstås om föreningen Homan, varför den finns och att man är välkommen dit. Han gjorde en genomgång av utvecklingen när det gäller sexuellt likaberättigande i Sverige, med ett antal årtal som han stannade upp och pratade kring. I övrigt var hans framställning personlig och han berättade sin egen historia om hur han kom ut som homosexuell efter flera år av äktenskap med en svensk kvinna, som han fortfarande är mycket god vän med. Han berättade om relationen med sin son, och om relationen med sin nuvarande turkiska pojkvän som fortfarande inte har berättat för sin familj om sitt och Ardeshirs verkliga förhållande. Han berättade också om hur han känt sig utsatt och ifrågasatt i olika sammanhang, främst av sina egna landsmän. Vi lärare upplevde att elevernas intresse var stort. Eleverna ställde frågor, en del med hjälp av oss lärare, som fångade upp frågor på en kort rast. En sådan fråga handlade om huruvida Ardeshir känner sig som en "han" eller en "hon".

LEKTIONSDEL I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummet fick eleverna tid att reflektera kring Ardeshirs besök, och sedan diskutera några frågor och ett par situationer. Situationen där ett barn blir lidande på grund av en vuxens avståndstagande från ett lesbiskt par, engagerade många av eleverna, som var överens om att det ofta är de vuxna som dömer.

Flera elever uttryckte efter temalektionen att de aldrig har pratat om sådana här saker i ett så öppet sammanhang.

Lärarkommentar till Elevhäfte 8: Kropp, kläder och jämställdhet

Den här temalektionen är tvådelad, och vi lärare arbetade själva med elevgruppen i två lektionspass. Den första delen handlade om kropp och kläder, och den andra delen om jämställdhetsfrågor, men de tangerar varandra.

FÖRSTA DELEN

Syftet med den första delen av temat; kropp och kläder, var att eleverna skulle få reflektera kring kläder, symboler och utseende, och hur vi eventuellt dömer människor efter deras attribut. Eleverna fick inledningsvis diskutera utifrån ett antal bilder, som vi hämtat från en gratis-sida på nätet. Här ligger de i häftet, men på lektionen hade de bilderna på borden. En del bilder är ganska stereotypa, andra mer tvetydiga. Det blev en hel del intressanta diskussioner, både kring hur eleverna själva kände inför bilderna och hur de trodde att de olika personerna blir bedömda av andra. Flera elever reflekterade kring hur personerna på bilderna skulle bedömas olika i Sverige respektive i deras hemländer.

Situationen "pojke i klänning" är ett autentiskt brev, något förenklat, från en mamma på webbplatsen "Allt för föräldrar". Flera elever hade själva stött på pojkar i klänning på sina barns förskolor, och ett par elever hade pojkar som gärna klär sig i klänning hemma. Det blev intressanta och roliga diskussioner.

ANDRA DELEN

Den andra delen av lektionen handlade om jämställdhetsfrågor, och syftet var att fördjupa och komplicera frågan om jämställdhet i vardagen. Här återkommer frågan om föräldradighet som även finns i häftet Arbetsliv, men också ett antal situationer som handlar om jämställdhetsfrågor i relationer och traditioner, och där det inte ens är självklart att det kan vara en jämställdhetsfråga – det fick eleverna själva ta ställning till.

Den sista frågan i häftet, som handlar om könsroller, knyter i viss mån ihop temahäftets båda delar.

Lärarkommentar till Elevhäfte 9: Religionsfrihet

Syftet med den här lektionen var bland annat att eleverna skulle få tillfälle att reflektera kring den lagstadgade religionsfrihetens praktiska konsekvenser – vad innebär det, och vad innebär det inte, i termer av rättigheter? Vi ville också öka elevernas kännedom om diskrimineringslagen och diskutera några autentiska fall.

Vi ville slutligen att eleverna skulle få tillfälle att fundera kring respekt och acceptans för andras tros- och livsval.

Inför lektionen gjorde vi en gemensam tankekarta kring begreppet ”religionsfrihet”, och fick många bra uppslag utifrån den. Flera konkreta frågor kring religion på jobbet dök upp, och vi vidarebefordrade dessa till inspiratören från Göteborgs rättighetscenter.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Inspiratör var Maria Jacobsson, kommunikatör på Göteborgs rättighetscenter. Hon presenterade Göteborgs rättighetscenter och gav exempel på vad man kan få hjälp med där. Hon pratade också om Diskrimineringsombudsmannen (DO) och DO:s roll.

Med anledning av elevernas frågor talade hon en del om rätten att utöva sin religion på jobbet i relation till arbetsgivarens rätt att leda och fördela arbetet. Det handlade till exempel om att be på jobbet och att begära ledigt för religiösa högtider. Maria talade även om hur fackföreningarna kan vara till hjälp i dialog och förhandlingar med arbetsgivaren.

Sedan pratade hon om diskrimineringslagen och de olika diskrimineringsgrunderna, och tog upp ett antal verkliga fall för diskussion. Intressanta var särskilt de fall som aktualiserade frågor om ”indirekt diskriminering”.

LEKTIONSDEL I RESPEKTIVE KLASSRUM

I klassrummet fick eleverna börja med att diskutera några situationer som berör förskola och skola, och vilka rättigheter man har som förälder gentemot skolan och vilka rättigheter man inte har. I samband med detta aktualiserades också barnens rätt att med stigande ålder fatta sina egna beslut om religiös tillhörighet och religiösa uttryck.

Ur dessa diskussioner kom vi också att diskutera rätten att begära särskild kost för sina barn i skolan, av religiösa eller etiska skäl, även om ingen fråga kring det fanns i häftet.

Därefter fick eleverna använda vad de lärt sig av Maria Jacobsson, genom att diskutera situationer på jobbet och ett par diskrimineringsärenden.

Lektionens sista moment, att eleverna fick skriva tre egna ”livsregler” på lappar, var väldigt lyckat. Det visade sig att livsreglerna ser väldigt likartade ut oavsett religion – eller icke-religion.

Lärarkommentar till Elevhäfte 10: Kärlek, sex och relationer – ungdomar och sex

Baserat på elevernas kommentarer och diskussioner under temats gång och i andra lektionssammanhang, visste vi lärare att det fanns många frågor kring synen på ungdomar och sex i Sverige, och på lagstiftningen inom området.

Vi tänkte också att ingången "Ungdomar och sex" kunde ge eleverna möjlighet att diskutera kring sex och samlevnad och sexuell hälsa utan att direkt behöva tala om sig själva.

För att ge eleverna kunskaper kring detta bjöd vi in Solveig Edman och Benny Ek Williamsson från Gamlestadens ungdomsmottagning. Eftersom många elever är föräldrar, tänkte vi att det kunde vara bra för dem att stifta bekantskap med en ungdomsmottagning och få veta mer om deras roll och uppdrag.

En gemensam tankekarta med eleverna gav uppslag till planeringen av diskussionsfrågor, och en del konkreta frågor till inspiratörerna.

GEMENSAM LEKTIONSDEL

Solveig Ekman och Benny Ek Williamsson pratade först allmänt om ungdomsmottagningen, vem som kan gå dit och vad man kan få hjälp med där, och att även föräldrarna kan få råd och stöd av ungdomsmottagningen.

De talade om sexuell och psykisk hälsa, och gav exempel på saker som ungdomar söker för. De berättade om sekretessen och hur den fungerar i relation till ungdomarna och deras föräldrar, och de berättade om vad det innebär att man är "sexuellt myndig" när man är 15 år och att det är straffbart att ha sex med en person som är under 15 år. De pratade även om den nya samtyckeslagen.

De kom också in på frågan om "oskuld" och förklarade att det i själva verket inte finns någon "mödomshinna", och de pratade om preventivmedel och dagen-efter-piller. De visade var eleverna kan hitta information och informativa filmer på många olika språk, och intresset för detta material var stort.

LEKTIONSDEL I RESPEKTIVE KLASSRUM

I diskussionsmaterialet fick eleverna reflektera en hel del kring relationen mellan föräldrar och barn när det handlar om sex, känslor och relationer, och inte minst fundera kring hur föräldrar förhåller sig till flickor respektive pojkar och relatera till sin egen erfarenhet och uppväxt.

Några situationer i materialet aktualiserade mer praktiska frågor där eleverna fick använda sina kunskaper från inspirationsdelen.

**Kunskap
förändrar**

Kunskap förändrar

Göteborgs
Stad

Folkuniversitetet